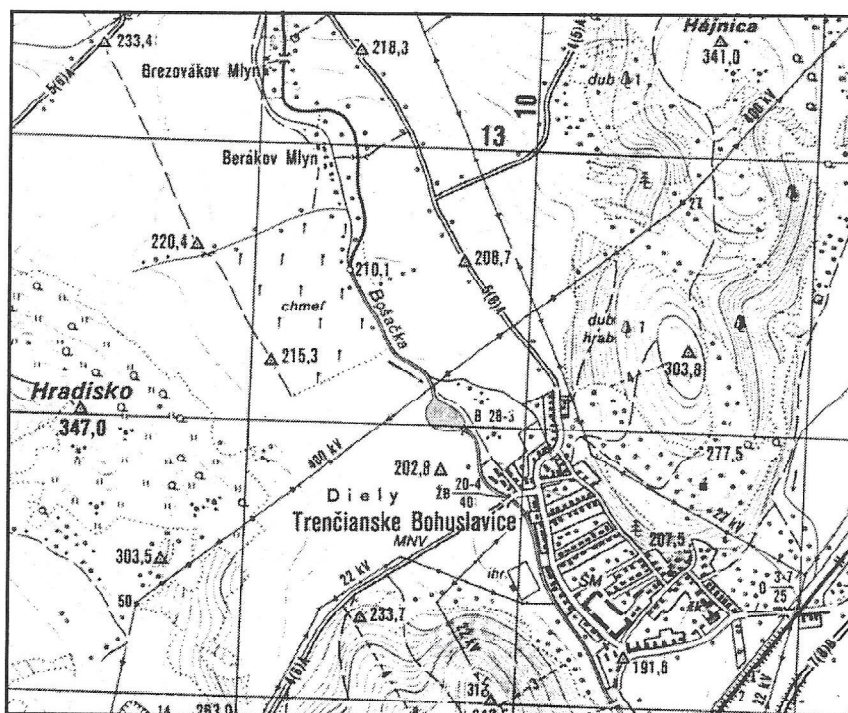

NÁLEZY Z KELTSKÉHO OPPIDA V TRENČIANSKÝCH BOHUSLAVICIACH

IGOR BAZOVSKÝ

V rokoch 2000 a 2001 získalo SNM-Archeologické múzeum nákupom prostredníctvom obchodu so starožitnosťami dva súbory kovových predmetov z okolia Trenčianskych Bohuslavíc (okres Nové Mesto nad Váhom). Ponúknutý tretí súbor z tejto lokality múzeum pre vysokú cenu nekúpilo, podarilo sa ho však aspoň zdokumentovať. Predmety sú datované prevažne do neskoršej doby laténskej a s veľkou pravdepodobnosťou ide o nálezy z vyššej polohy severovýchodne od obce. Poloha označovaná ako Malovecké (kóta 303,8) je súčasťou horského masívu Hájnice, ktorý oddeľuje dolinu Váhu od vyústenia doliny Bošáčky (obr. 1). V rokoch 1997 a 1998 tu pomocou detektorov kovov objavili hromadný nález zlatých a strieborných mincí. Časť mincí získalo NBS-Múzeum mincí a medailí v Kremnici. Tento súbor publikovala E. Kolníková (Kolníková 1998). Nález bol podnetom pre systema-

Obr. 1 Trenčianske Bohuslavice, poloha Malovecké (kóta 303,8)

tické prehľadávanie lokality novodobými „zlatokopmi“. Amatérski hľadači tu okrem mincí získali veľké množstvo kovových predmetov. Niektoré z nich už publikoval K. Pieta (Pieta 2000a), ktorý pripravuje ich súhrnné spracovanie. Nami publikované nálezy tvoria iba menšiu časť nájdených predmetov. Pri opise predmetov zakúpených SNM-Archeologickým múzeom uvádzame aj ich evidenčné čísla (ďalej evid. č.).

Opis

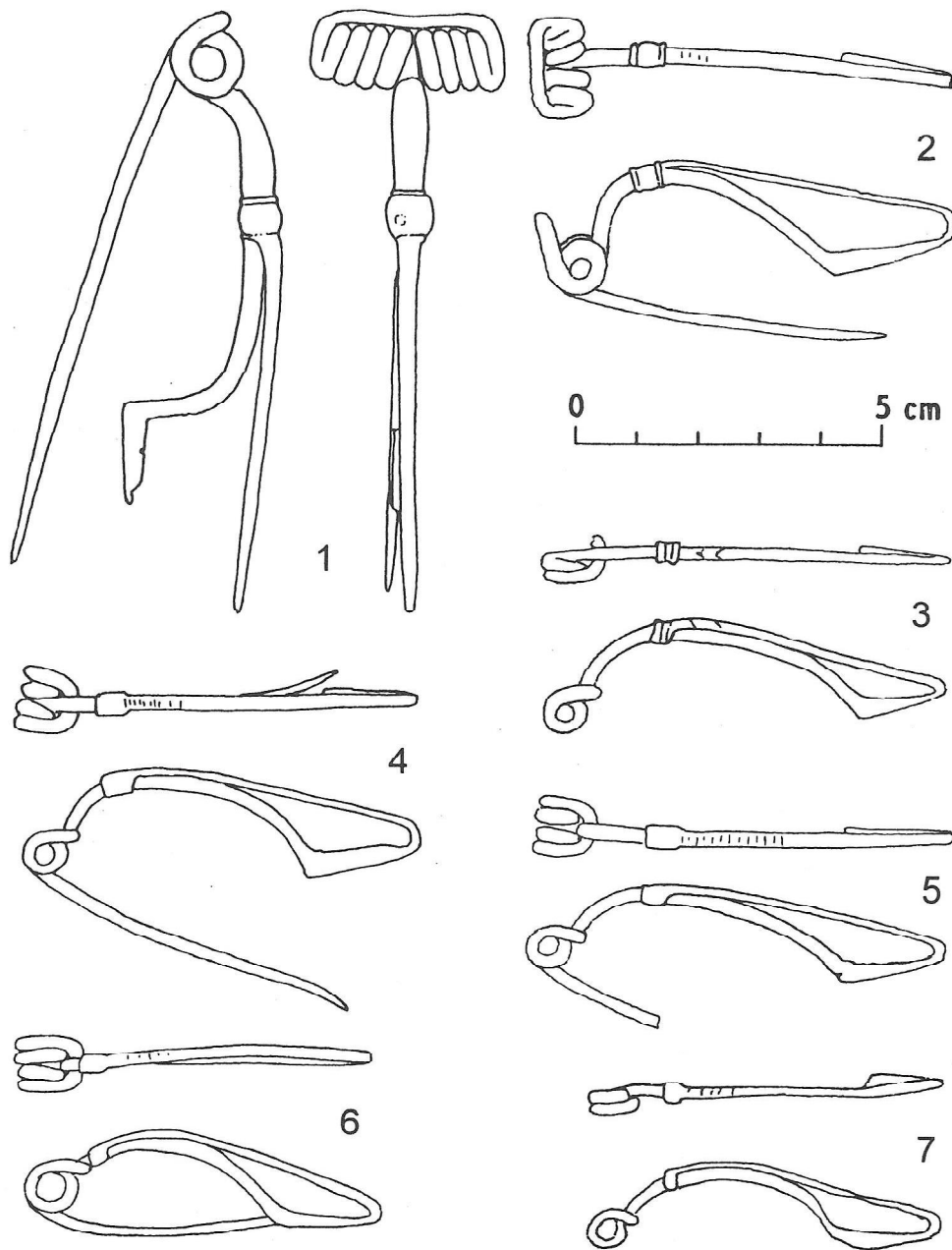
A. SPONY

A1 Spony stredolaténskej konštrukcie s nečlenenou pätkou

1. Fragment veľkej železnej spony s masívnym lúčikom, osemnásobným vinutím a vonkajšou tetivou. Päťka pripevnená k lúčiku guľovitou profilovanou svorkou. Chýba časť pätky. Rozmery: dĺ. 9,6 cm (tab. I: 1, evid. č. AP 64 363).
2. Spona železná s nízkym lúčikom, štvornásobným vinutím a vonkajšou tetivou. Päťka pripevnená k lúčiku profilovanou svorkou a zdobená priečnymi ryhami. Rozmery: dĺ. 6,8 cm (tab. I: 2, evid. č. AP 64 362).
3. Spona železná s nízkym lúčikom, štvornásobným vinutím a vnútornou tetivou. Päťka pripevnená k lúčiku profilovanou svorkou a zdobená ryhami v tvare písmena V. Chýba časť vinutia s ihlou. Rozmery: dĺ. 6,6 cm (tab. I: 3, evid. č. AP 64 368).
4. Spona železná s nízkym lúčikom, štvornásobným vinutím a vnútornou tetivou. Päťka zdobená priečnymi ryhami. Rozmery: dĺ. 6,7 cm (tab. I: 4, evid. č. AP 64 365).
5. Spona ako č. 4, chýba časť ihly. Rozmery: dĺ. 6,9 cm (tab. I: 5, evid. č. AP 64 367).
6. Spona ako č. 4. Rozmery: dĺ. 5,9 cm (tab. I: 6, evid. č. AP 64 364).
7. Spona ako č. 4, chýba časť vinutia s ihlou. Rozmery: dĺ. 5,8 cm (tab. I: 7, evid. č. AP 64 369).
8. Fragment veľkej železnej spony s plocho roztepaným lúčikom, veľkým štvornásobným vinutím a vnútornou tetivou. Chýba ihla a časť pätky. Rozmery: dĺ. 8,3 cm (tab. II: 1, evid. č. AP 64 370).
9. Spona železná malá, s nízkym lúčikom, štvornásobným vinutím a vnútornou tetivou. Rozmery: dĺ. 4,8 cm (tab. II: 2, evid. č. AP 64 366).
10. Fragment železnej spony s nízkym lúčikom, štvornásobným vinutím a vnútornou tetivou. Chýba časť pätky a ihla. Rozmery: dĺ. 6,9 cm (tab. II: 4, evid. č. AP 64 350).
11. Spona železná s nízkym lúčikom, štvornásobným vinutím a vnútornou tetivou. Chýba ihla. Rozmery: dĺ. 7,6 cm (tab. II: 6, evid. č. AP 64 348).

A2 Spony s rámovým zachycovačom

1. Fragment spony s drôteným lúčikom, štvornásobným vinutím a vnútornou tetivou. Roztepaný koniec lúčika naznačuje, že spona mala pôvodne rámový zachycovač, ktorý chýba. Rozmery: dĺ. 6,4 cm (tab. II: 7, evid. č. AP 64 349).
2. Fragment železnej nauheimskej spony – široký pásový lúčik je pri okrajoch zosilnený a zužuje sa smerom k nôžke. Chýba zachycovač. Rozmery: dĺ. 6,3 cm (tab. II: 8, evid. č. AP 64 346).
3. Spona železná, lyžičková so štvornásobným vinutím a vnútornou tetivou. Rámový zachycovač poškodený. Rozmery: dĺ. 6,8 cm (tab. III: 1, evid. č. AP 64 372).
4. Spona železná, lyžičková so štvornásobným vinutím a vnútornou tetivou. Rozmery: dĺ. 5,2 cm (tab. III: 2, evid. č. AP 64 373).
5. Fragment železnej lyžičkovej spony s mierne deformovaným lúčikom. Chýba časť lúčika so zachycovačom a ihla. Rozmery: dĺ. 3,4 cm (tab. III: 3, evid. č. AP 64 347).
6. Spona železná, lyžičková ako č. 3. Chýba časť zachycovača. Rozmery: dĺ. 5,1 cm (tab. III: 4).
7. Spona železná, lyžičková ako č. 3. Chýba väčšia časť zachycovača. Rozmery: dĺ. 5,2 cm (tab. III: 5).
8. Spona železná s mierne prehnutým lúčikom členeným profilovaným uzlíkom. Lúčik sa nad vinutím rozširuje. Šestnásobné vinutie s vonkajšou tetivou je spevnené oskou. Rozmery: dĺ. 5,5 cm (tab. III: 6, evid. č. AP 64 374).
9. Fragment bronzovej spony s vysoko klenutým úzkym hraneným lúčikom, ktorý je členený profilovaným uzlíkom. Štvornásobné vinutie s vnútornou tetivou. Chýba časť lúčika so zachycovačom a koniec ihly. Rozmery: dĺ. 3,5 cm (tab. III: 7, evid. č. AP 64 352).

Tab. I Trenčianske Bohuslavice. Spony

A3 Blížšie neurčiteľné spony

1. Fragment železnej spony s nízkym drôteným lúčikom, štvornásobným vinutím a vnútornou tetivou. Chýba časť lúčika s pätkou. Ide buď o sponu stredolaténskej konštrukcie alebo o sponu s drôteným lúčikom a rámovým zachycovačom. Rozmery: dĺ. 6,2 cm (tab. II: 3, evid. č. AP 64 371).
2. Fragment železnej spony – časť štvornásobného vinutia s ihlou. Rozmery: dĺ. 7 cm (tab. II: 5, evid. č. AP 64 351).

B. ZÁPONA

1. Zápona železná s rámom kruhového tvaru s dvomi výčnelkami po stranách hákovitého ukončenia. Rám zvonka strechovito hravený, na vnútornej strane zaoblený. Krátky hák je ukončený valcovitým gombíkom. Rozmery: dĺ. 3,9 cm, š. 3 cm (tab. III: 8, evid. č. AP 64 379).

C. OSTROHY

1. Ostroha železná s nízkym lúčikom a dlhým tŕňom. Lúčik je zdobený priečnymi ryhami a ukončený oválnymi gombíkmi. Rozmery: v. 3,8 cm, š. 4,5 cm (tab. III: 10).
2. Fragment železnej ostrohy s nízkym lúčikom kvadratického prierezu a profilovaným, na konci kónickým tŕňom. Lúčik je na jednom konci ukončený kruhovým nitom, druhé rameno chýba. V mieste pripojenia tŕňa sa lúčik kruhovito rozširuje. Rozmery: v. 5 cm, š. 4,1 cm (tab. III: 9).

D. NÁSTROJE

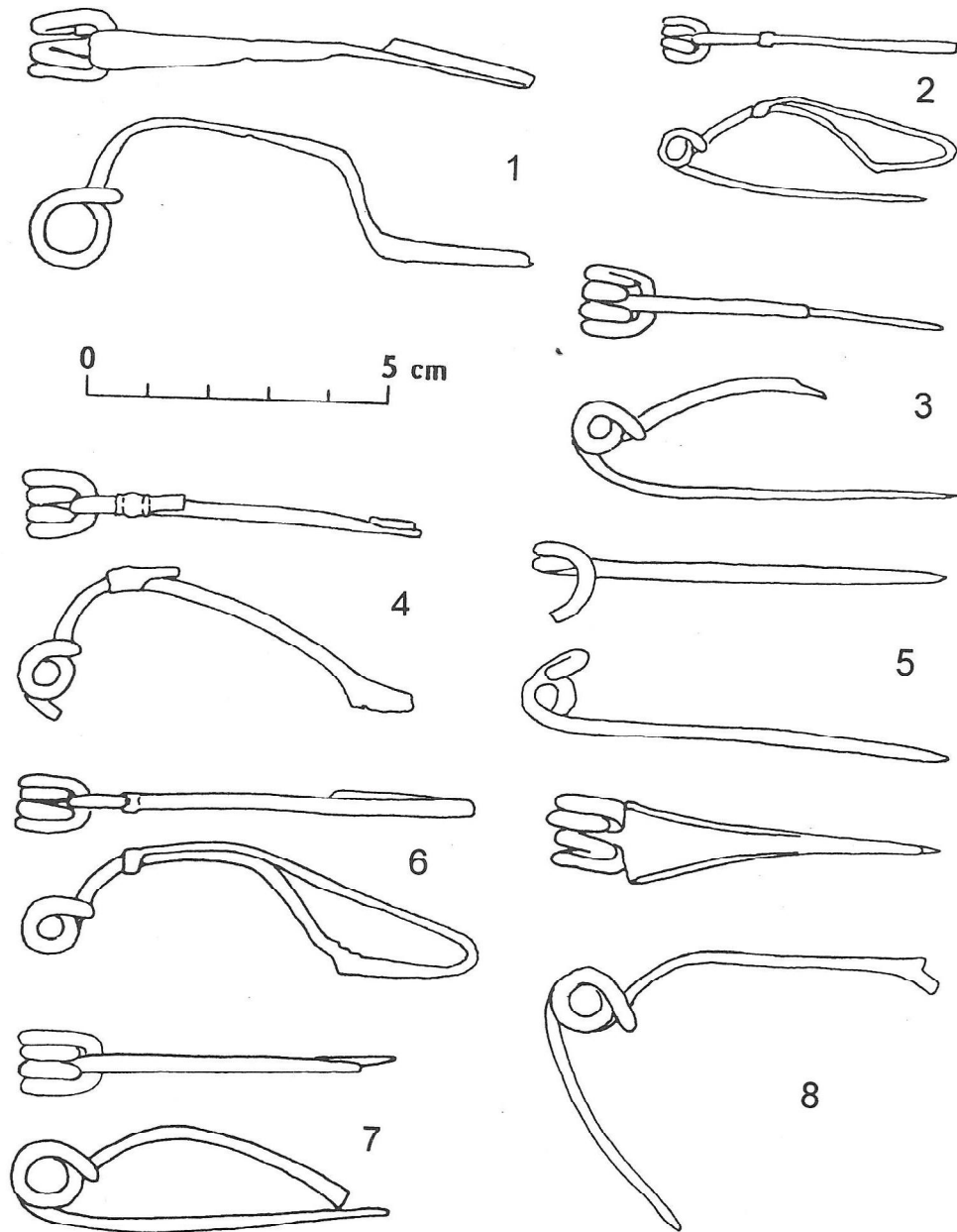
1. Sekera železná s vejárovite rozšíreným ostrím a s uzavretou tuľajkou obdĺžnikového prierezu. Rozmery: dĺ. 10 cm, š. ostria 10,9 cm, tuľajka 3,3 x 2,4 cm (tab. IV: 1).
2. Sekera železná ako č. 1, líši sa neúplne uzavretou tuľajkou. Rozmery: dĺ. 9,9 cm, š. ostria 10,2 cm, tuľajka 3,7 x 2,4 cm (tab. IV: 2).
3. Dláto železné obdĺžnikového prierezu, smerom k ostriu sa postupne zužuje. Ostrie mierne rozšírené. Rozmery: dĺ. 17,9 cm, š. ostria: 2,3 cm, tuľajka 1,9 x 1,3 cm (tab. IV: 3).
4. Dlátko železné obdĺžnikového prierezu. Rozmery: dĺ. 5,9 cm (tab. IV: 4).
5. Dlátko železné obdĺžnikového prierezu. Rozmery: dĺ. 5,2 cm (tab. IV: 5).
6. Dláto železné s tuľajkou obdĺžnikového prierezu, ktorá sa smerom k ostriu zužuje. Ostrie je mierne rozšírené, okraje pri ostrí sú vyhnuté. Rozmery: dĺ. 16,5 cm, š. ostria 1,8 cm, priemer tuľajky 2,4 cm (tab. IV: 6).
7. Vrták železný zhotovený z tyčinky obdĺžnikového prierezu. Tyčinka je na tupom konci vyhnutá do pravého uhla. Rozmery: dĺ. 20,2 cm, š. 0,8 – 1 cm (tab. IV: 7).
8. Nožik železný s mierne prehnutým chrbtom a krúžkovým ukončením. Rozmery: dĺ. 18,4 cm, rúčka š. 1,4 cm (tab. V: 1, evid. č. AP 64 385).
9. Nožik železný s mierne prehnutým chrbtom a krúžkovým ukončením. Hrot chýba. Rozmery: dĺ. 17,3 cm (tab. V: 2).
10. Nožik železný s oblúkovite prehnutým ostrím a krúžkovým ukončením. Rozmery: dĺ. 18,6 cm (tab. V: 3).
11. Fragment železnej radlice s dvomi postranným lalokmi. Chýba tylová časť. Rozmery: dĺ. 15,3 cm (tab. V: 4).
12. Kľúč železný hákový, ukončený krúžkom, cez ktorý je prevlečený ďalší železný krúžok. Rozmery: 13,3 x 11,2 cm, priemer krúžku 2,5 cm (tab. V: 5, evid. č. AP 64 356).
13. Kľúč železný, esovite zahnutý, s krúžkovým ukončením. Rozmery: dĺ. 9 cm (tab. V: 6, evid. č. AP 64 357).
14. Kľúč železný, esovite zahnutý, s krúžkovým ukončením. Rozmery: dĺ. 8 cm (tab. V: 7, evid. č. AP 64 358).

E. OZDOBY

1. Fragment železného náramku (?) otvoreného, na konci ukončený kónickým gombíkom. Rozmery: dĺ. 4,5 cm (tab. V: 8, evid. č. AP 64 380).

F. ZBRANE

1. Hrot železný s neúplne uzavretou tuľajkou a jedným spätným háčikom. Rozmery: dĺ. 7,5 cm (tab. V: 9, evid. č. AP 64 377).

Tab. II Trenčianske Bohuslavice. Spony

2. Hrot železný s tuľajkou a s dvomi spätnými háčikmi. Rozmery: dĺ. 7 cm (tab. V: 10, evid. č. AP 64 376).
3. Hrot železný s dlhou tuľajkou a s dvomi spätnými háčikmi. Rozmery: dĺ. 8,4 cm (tab. V: 11, evid. č. AP 64 375).

G. KOVANIA

1. Kovanie železné z dvoch platničiek spojených trňom. Platničky pozostávajú z veľkého stredového terčika a z dvoch menších postranných, ukončených výčnelkami. Terčíky sú zdobené koncentrickými kruhmi. Rozmery: dĺ. 2,5 cm (tab. VI: 7, evid. č. AP 64 386).
2. Kovanie železné v strede predclené ryhou, na jednom konci ukončené uškom s oválnym otvorom, na opačnom zobákovitým výbežkom, pri ktorom je kruhový otvor. Rozmery: dĺ. 3,4 cm (tab. VI: 8).
3. Kovanie železné pozostávajúce z dutej poloplastickej a z plochej časti. V plochej časti sú tri menšie kruhové otvory pri okraji a veľký otvor v strede, do ktorého je vsadené železné uško. Rozmery: dĺ. 6,2 cm (tab. VI: 3, evid. č. AP 64 387).

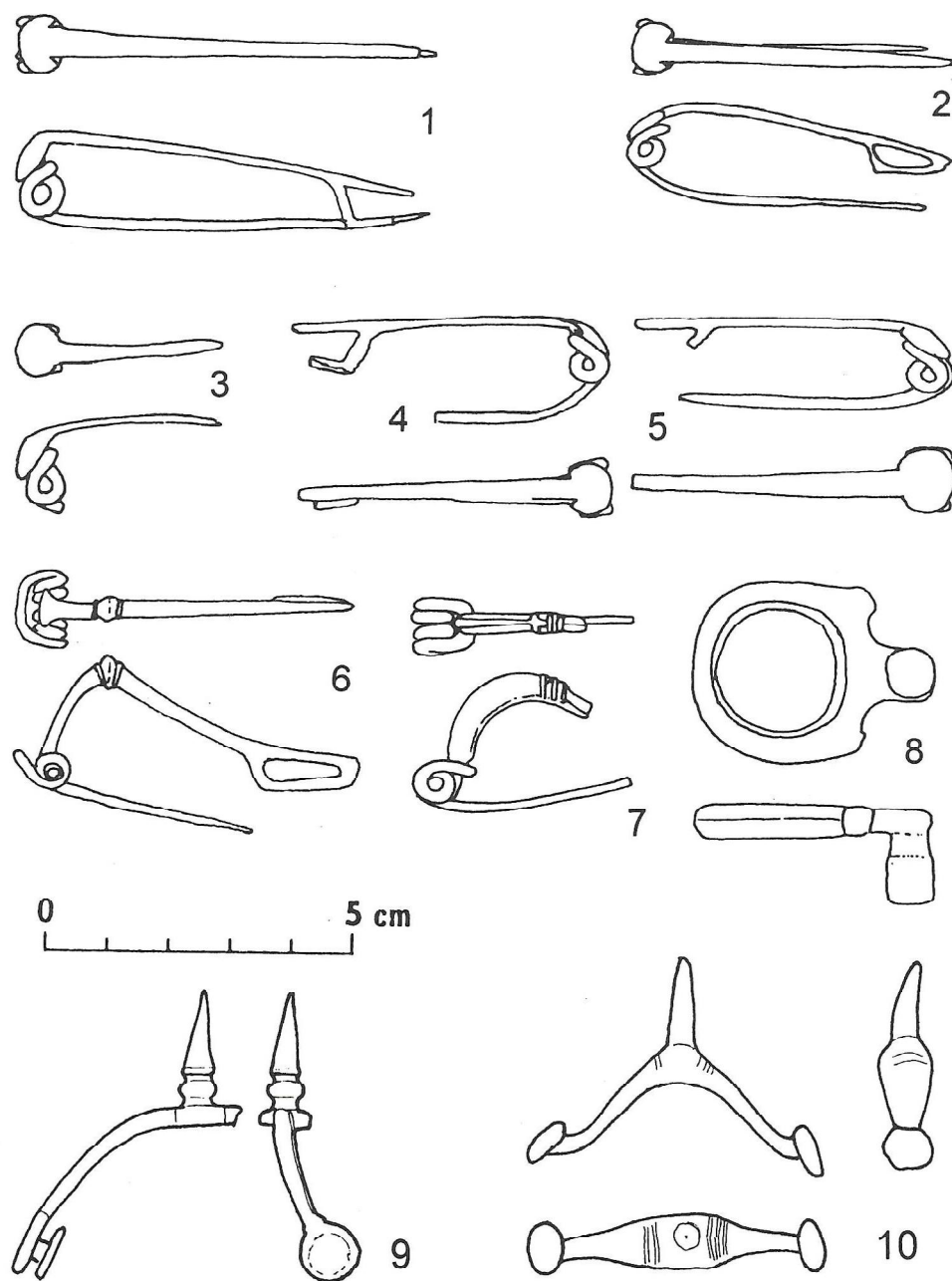
Rozbor

A. SPONY

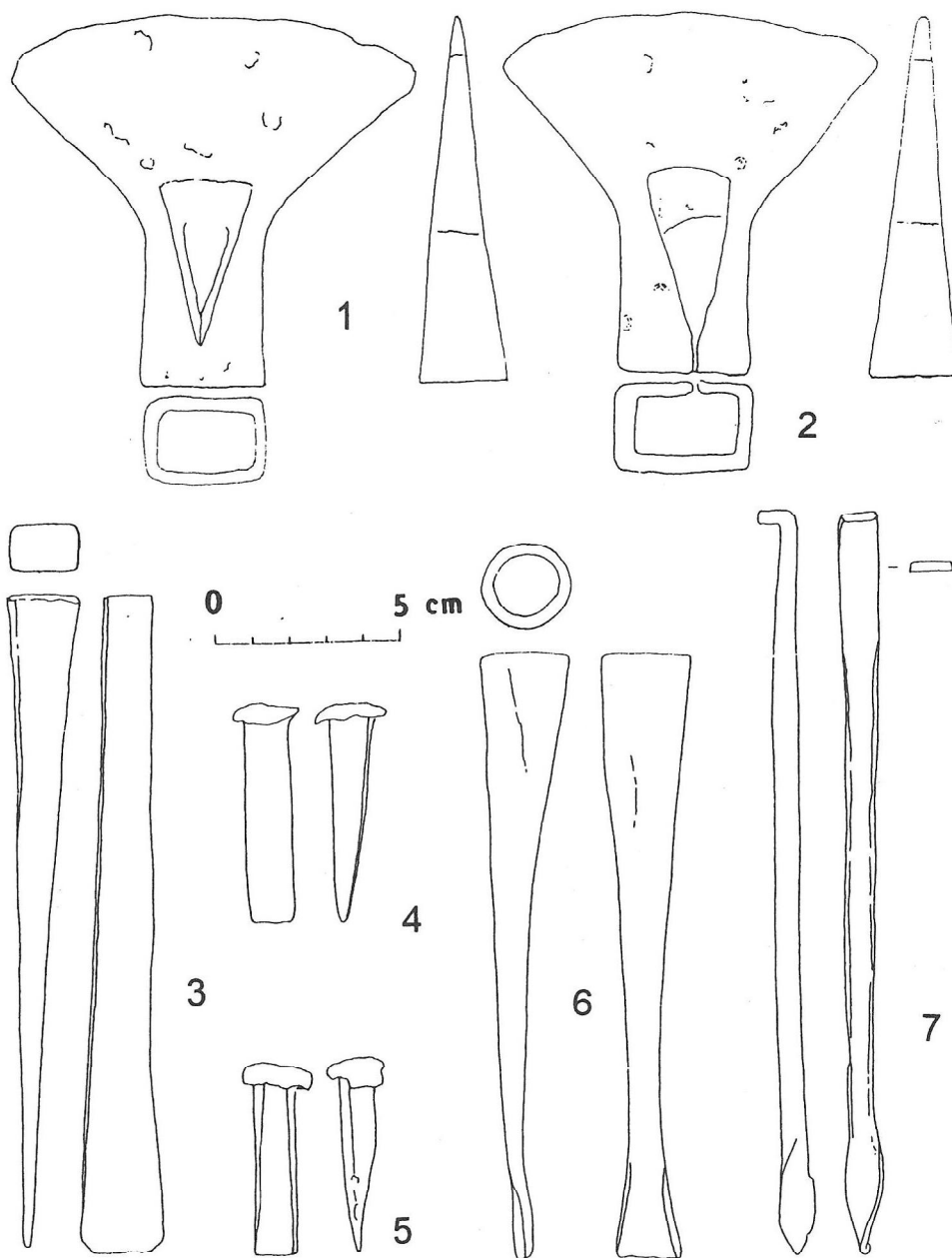
V spracovanej kolckcii sú najpočetnejšie zastúpené spony (22 kusov). Z nich jedenásť spôn má stredolaténsku konštrukciu, deväť rámový zachycovač a dve nemožno bližšie určiť. Z bronzu je vyrobený len jediný exemplár typu Nova vas, ostatné sú železné.

Všetky **spony stredolaténskej konštrukcie** majú nečlenenú pätku. Podobne ako na oppidách v oblasti púchovskej kultúry, aj tu prevažujú typy s nízkym lúčikom, krátkym vinutím a vnútornou tetivou. Široké špirálové vinutie s vonkajšou tetivou má len veľká masívna spona s guľovitou svorkou na konci pätky (tab. I: 1). Vonkajšiu tetivu má aj jedna spona s krátkym štvornásobným vinutím, nízkym lúčikom a profilovanou svorkou (tab. I: 2). Nečlenené spony s vonkajšou tetivou považujú viacerí autori za typické tvary stupňa LT C2 (Stöckli 1974, 369, Čížmář 1993, 88). V oblasti púchovskej kultúry sa však spony s vonkajšou tetivou vyskytujú aj v neskorolaténskom období a to aj v nálezových celkoch datovaných do stupňa LT D2 (Pieta 1982, 22). Najpočetnejšiu, tvarovo veľmi homogénnu skupinu, predstavujú spony s nízkym lúčikom, krátkym vinutím a vnútornou tetivou (tab. I: 3–7, II: 2, 4, 6). Päťka je často zdobená ryhami – zväčša priečnymi, no aj šikmými a v tvare písmena V. K lúčiku je pripevnená jednoduchou, alebo profilovanou svorkou. Tento tvar sa objavuje už v stupni LT C2, no ťažisko jeho výskytu je v stupni LT D1. Vnútorňú tetivu so štvornásobným vinutím má aj fragment väčšej spony, ktorý sa od spôn predchádzajúcej skupiny líši plocho roztepaným lúčikom a pomerne veľkým vinutím (obr. II: 1).

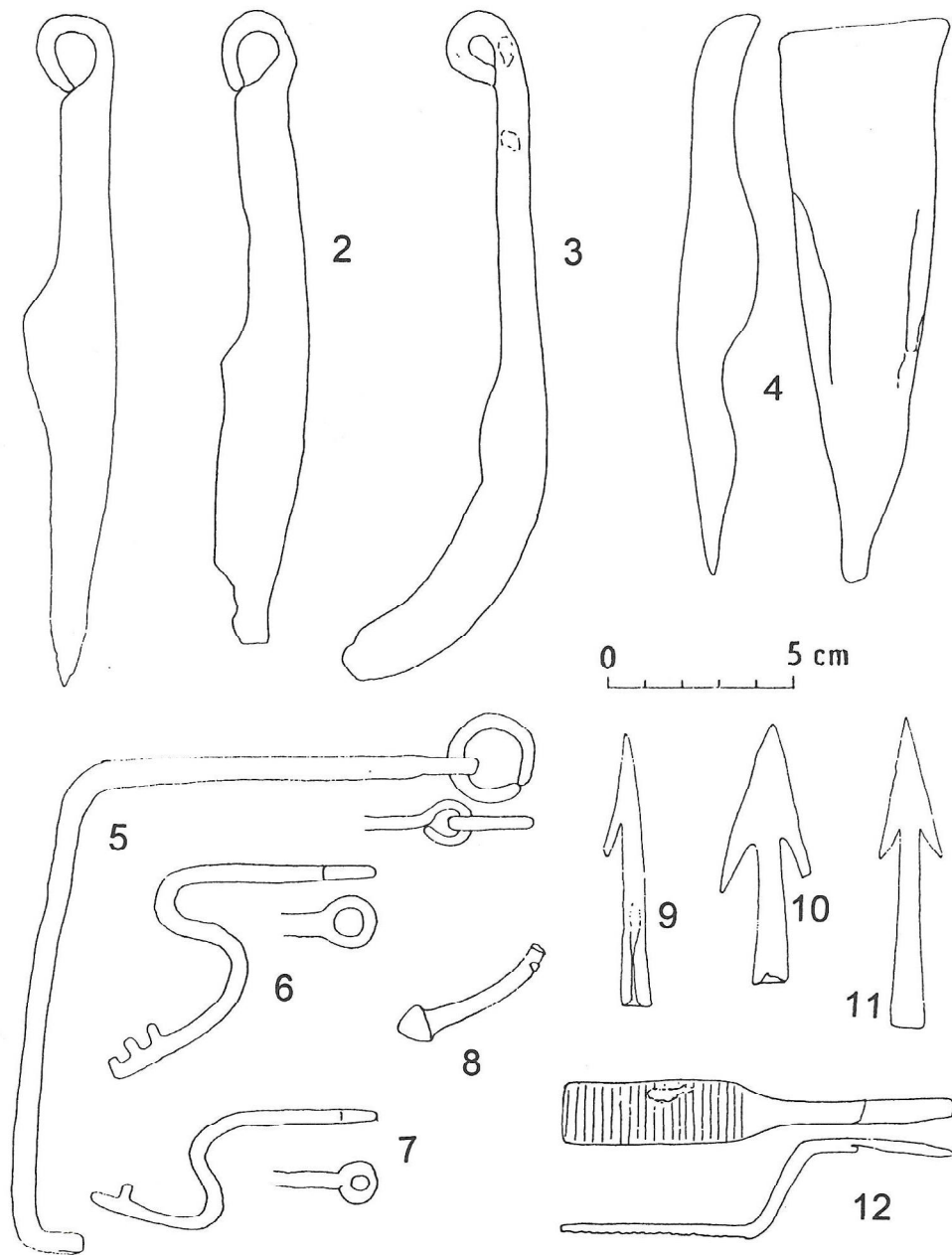
Medzi **sponami s rámovým zachycovačom** prevažujú lyžičkové spony (tab. III: 1–5). Lyžičkové spony sú datované do mladšej fázy stupňa LT D1 a prežívajú ešte v stupni LT D2 (Čížmář 1993, 90, Pieta 2000b, 135). Derivátom klasickej nauheimskej spony je železná spona s páškovým, smerom k nôžke sa zužujúcim lúčikom (tab. II: 8). Podobnú sponu poznáme z obetného miesta v Trenčianskych Tepliciach, vzdialeného približne 24 km vzdušnou čiarou od Trenčianskych Bohuslavíc. Tieto spony sa od klasických nauheimských spôn líšia robustnejším železným prevedením a väčším zaklenutím lúčika (Pieta 2000b, 141). Vyskytujú sa v dlhšom časovom úseku a zrejme pretrvávajú aj v stupni LT D2. Typologicky najmladšia je spona s prehnutým lúčikom (Almgren 18) členeným profilovaným uzlíkom (tab. III: 6). Je dôležitým dokladom prežívania oppida aj v stupni LT D2. Výnimočným svedectvom obchodu je u nás ojedinelý import – bronzová spona typu Nova vas (tab. III: 7). Tento typ je rozšírený najmä v Slovinsku a v severovýchodnom Taliansku, kde sa vyskytuje v nálezových celkoch z prvej polovice 1. storočia pred Kr. (Guštin 1991, 40, obr. 13).

Tab. III Trenčianske Bohuslavice. 1-7 – spony, 8 – zápona, 9-10 – ostrohy

Tab. IV Trenčianske Bohuslavice. Remeselnícke nástroje. 1, 2 – sekerky, 3-5 – ploché dláta, 6 – dláto s tuľajkou, 7 – vrták

Tab. V Trenčianske Bohuslavice. 1-3 – nožíky, 4 – radlica, 5-7 – kľúče, 8 – fragment náramku?, 9-11 – hroty šípov, 12 – pilník (novovek)

Dva železné fragmenty spôn nemožno jednoznačne určiť. Prvý fragment s drôteným lúčikom patrí buď spone stredolaténskej konštrukcie alebo drôtenej spone s rámovým zachycovačom (tab. II: 3). Fragment špirály s časťou štvornásobného vinutia pochádza z bližšie neurčenej spony s krátkym vinutím a vnútornou tetívou (tab. II: 5).

B. ZÁPONA

Súčasťou opaska z organickej látky bola pôvodne železná zápona s kruhovým rámom a s krátkym záchytným hákom (tab. III: 8). Typológiu opaskových hákov najnovšie vypracoval na základe nálezov z depotu zo svätyne La Villeneuve-au-Chatelot vo Francúzsku Gérard Bataille (2001). Nález z Trenčianskych Bohuslavíc však nemá analógiu medzi uvádzanými typmi. Opaskové rámové zápony sa objavujú v priebehu stupňa LT C2 a prežívajú až do konca doby laténskej (Pieta 2000b, 143).

C. OSTROHY

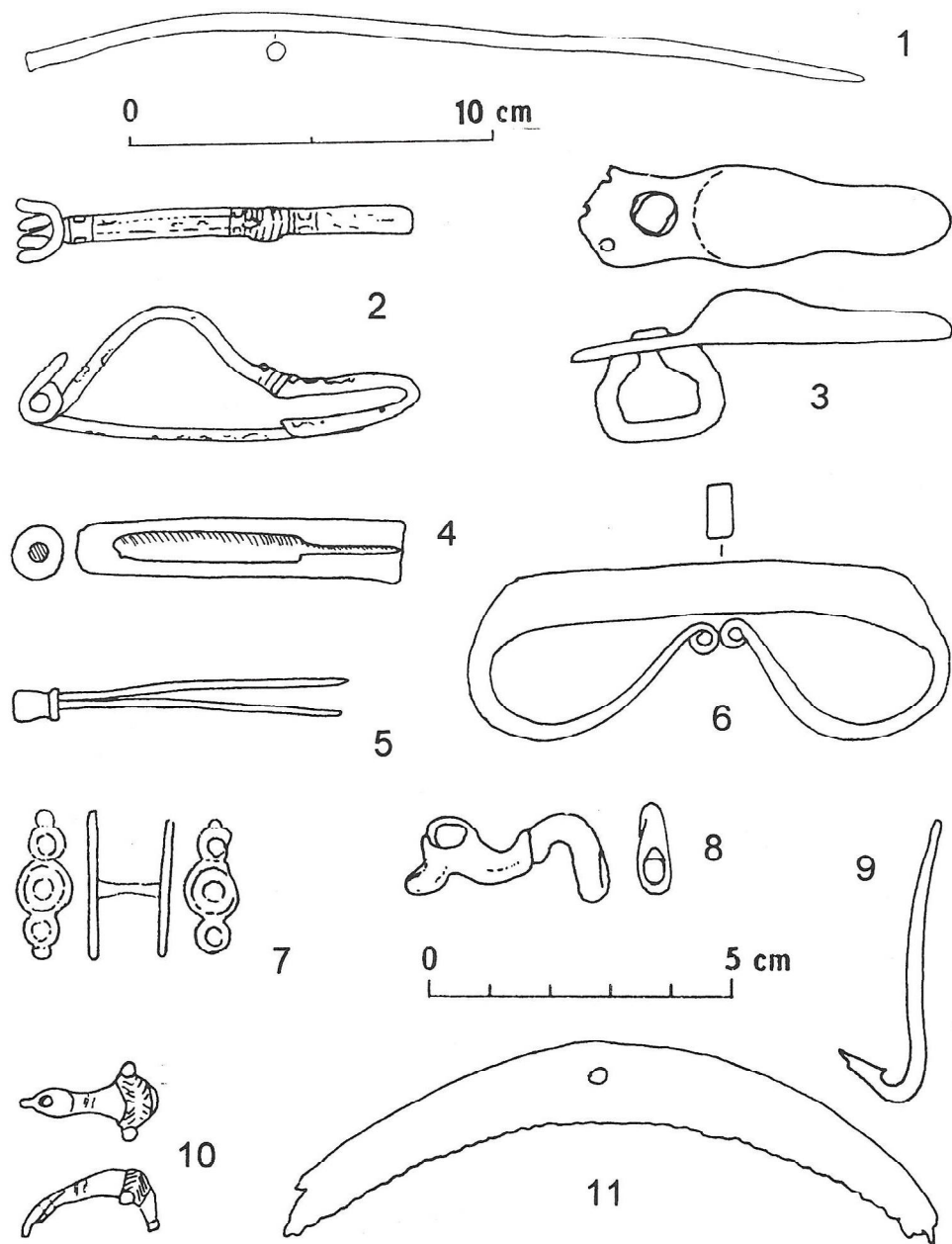
O prítomnosti jazdy na oppide svedčia dve železné ostrohy. Prvá s nízkym lúčikom a dlhým trňom (tab. III: 10) má početné analógie v oblasti púchovskej kultúry (Pieta 1982, 78, tab. XVII: 30, 31, 33) alebo napríklad na oppide Staré hradisko na Morave (Meduna 1961, tab. 29: 3,7). Patrí k typu Jahn -3 a je datovaná do neskorkej doby laténskej (Jahn 1921). Druhá neúplná ostroha má nízky lúčik, profilovaný, na konci kónický trň a kruhový nit na konci zachovaného ramena (tab. III: 9). Táto ostroha nemá analógie v domácom prostredí a je pravdepodobne importom. Podobná ostroha sa našla na Magdalensbergu v rakúskom Korutánsku (Dolenz 1998, 97–99).

D. NÁSTROJE

V treťom súbore ponúkaných predmetov sú okrem dvoch lyžičkových spôn, dvoch ostrôh a menšieho kovania zastúpené najmä nástroje: dve sekerky, tri ploché dláta, dláto s tuľajkou, vrták, radlica a dva nože (tab. IV, V: 2–4). Prevažne **remeselnícke nástroje** môžu podľa zloženia pochádzať z jedného depotu. Dve takmer identické sekerky (tab. IV: 1, 2) patria podľa typológie J. Paulíka k najrozšírenejšiemu variantu B4 sekeriek s uzavretou pravouhlou tuľajkou a rozšíreným ostrím (Paulík 1970, 59). Najpočetnejšie sú zastúpené ploché dláta. Dlhšie dláto sa smerom k ostriu rovnomerne zužuje (tab. IV: 3). Dve menšie dlátka majú roztepané tylo (tab. IV: 4, 5). Dláto s tuľajkou má ostric mierne rozšírené a okraje pri ostrí vyhnuté (tab. IV: 6). To potvrdzuje názor K. Pietu, že dláta s tuľajkou na rozdiel od plochých dlát slúžili na vydlabávanie (Pieta 1982, 81). Vrták je vyhotovený z tenkej tyčinky pravouhlého prierezu (tab. IV: 7).

Jediným poľnohospodárskym nástrojom je fragment radlice s dvomi postrannými lalokmi (tab. V: 4). Radlici chýba tylová časť, na ktorej bola pravdepodobne druhá dvojica postranných lalokov. Patrí k I. typu radlic K. Pietu.

Medzi nástroje používané v domácnosti radíme tri železné nože s rovným (tab. V: 1,2) alebo oblúkovite prehnutým ostrím (tab. V: 3). Kým prvý typ je dosť rozšírený, druhý je zriedkavejší. Najbližšiu analógiu k nožu s oblúkovite prehnutým ostrím poznáme z Kvačian (Pieta 2000c, obr. 12: 14). Tento typ pravdepodobne slúžil k nejakej špecializovanej činnosti. Za nástroje možno považovať aj kľúče, ktoré sú dokladom vysokej úrovne bývania. Nie náhodou sa s nimi stretávame najmä na oppidách. Prvý kľúč patrí k tzv. hákovitému typu kľúča (tab. V: 5). Ďalšie dva menšie majú esovite prehnuté telo (tab. V: 6, 7).

Tab. VI Trenčianske Bohuslavice. Nálezky z rôznych období. 1 – doba bronzová, 2 – doba rímska, 3, 7, 8 – doba laténska, 4, 9 – nedatované, 5, 11 – novovek, 6 – včasný stredovek, 10 – doba halštatská

E. OZDOBY

Pravdepodobne súčasťou železného nákrčníka bol zlomok prehnutej tyčinky, ukončený kónickým gombíkom (tab. V: 8).

F. ZBRANE

Jediným typom zbraní zastúpeným v súbore sú železné hroty šípov s tuľajkou. Kým hrot s jedným spätným háčikom možno s istotou datovať do doby laténskej (tab. V: 9), datovanie dvoch hrotov s dvomi spätnými háčikmi a dlhou tuľajkou (tab. V: 10, 11) je neisté. Hoci takéto hroty majú v oblasti púchovskej kultúry zvyčajne kratšiu tuľajku, hrot s dlhšou tuľajkou poznáme napríklad z oppida Staré hradisko na Morave (Meduna 1961, tab. 33: 6). Rovnaké hroty šípov sú však veľmi rozšírené vo včasnostredovekom období.

G. KOVANIA

Do doby laténskej by mohli patriť tri rôzne železné kovania. Prvé kovanie pozostáva z dvoch ozdobných platničiek spojených trňom a mohlo byť súčasťou pošvy meča alebo opaska (tab. VI: 7). Ďalšie kovanie so slučkovitým ukončením tvorilo pôvodne časť väčšieho celku a pripomína výzdobné motívy na niektorých laténskych ozdobách (tab. VI: 8). Funkcia tretieho plasticky výtvarovaného kovania so vsadeným železným uškom je nejasná (tab. VI: 3).

V sledovanom súbore sa okrem nálezov z doby laténskej našlo aj niekoľko predmetov z iných období. O osídlení výšinej polohy azda už v dobe bronzovej svedčí bronzová ihlica s nerozšírenou, kolmo zrezanou hlavou (tab. VI: 1). Z doby halštatskej pochádza pozoruhodný fragment bronzovej loďkovitej spony, zdobený ryhami a postrannými guľovitými výbežkami (tab. VI: 10). Po odlomení vinutia spony zrejme miestny remeselník roztepal a pomocou nitu spojil lúčik s podobne roztepaným koncom vinutia. Zatiaľ jediným dokladom osídlenia v mladšej dobe rímskej je železná spona s podviazanou nôžkou (tab. VI: 2). Ocieľku lýrovitého tvaru s koncami zvinutými v očko datujeme do obdobia včasného stredoveku (tab. VI: 6). Pravdepodobne do novoveku patria: železný pilník s vyhnutou rúčkou (tab. V: 12), pinzeta s bronzovou hlavičkou a železnými ramienkami (tab. VI: 5) a železný pílkovitý nástroj s otvorom pre pripevnenie drevenej násady v strede (tab. VI: 11). Datovanie železného háčika (tab. VI: 9) a železného tyčinkovitého nástroja s dutinou je problematické (tab. VI: 4). Tyčinkový nástroj má na jednom konci v priereze pravouhlý tvar a nesie stopy po úderoch. Na opačnom konci je v priereze kruhový s otvorom v strede. Mohol slúžiť na vyrážanie kruhových otvorov v koži.

Záver

Spracovaná kolekcia predmetov z oppida v Trenčianskych Bohuslaviciach predstavuje len menšiu časť nálezov, ktoré získali amatérski hľadači pomocou detektorov kovov. Úplné zhodnotenie významu a časového postavenia oppida bude preto možné až po publikovaní ďalšej časti nálezov, ktoré pripravuje K. Pieta. Spracovaný súbor svedčí spolu s už publikovaným pokladom keltských mincí o existencii centrálného oppida, ležiaceho na križovatke obchodných ciest. Významnými dokladmi stykov s juhom okrem mincí z juhokeltskej oblasti sú: bronzová spona typu Nova vas a železná ostroha s nitmi. Pre datovanie oppida sú rozhodujúce spony. Prevažia železných spôn s nízkym nečleneným lúčikom, krátkym vinutím a vnútornou tetivou svedčí o tom, že ťažisko osídlenia spadá do stupňa LT D1, keď boli

tieto spony masovo vyrábané. O počiatkoch existencie oppida už v stupni LT C2 môžu svedčiť dve spony stredolaténskej konštrukcie s vonkajšou tetivou, aj keď sa vyskytujú aj neskôr. Dôležitým dokladom pretrvávania osídlenia oppida v stupni LT D2 je spona s prehnutým lúčikom blízka tvaru Almgrén 18. Uvedené datovanie je v súlade s analýzou mincí, ktorá ukázala, že najväčší rozmach prežívalo oppidum okolo polovice 1. storočia pred Kristom (Kolníková 1998, 34).

LITERATÚRA

- BATAILLE, G. 2001: Les agrafes de ceinturon du sanctuaire de La Villeneuve-au-Chatelot (Aube). Archäol. Korrespon. 31, 2001, s. 443–460.
- ČIŽMÁŘ, M. 1993: Zur Chronologie der Púchover-Kultur in Mähren. Pam. arch. LXXXIV, s. 86–96.
- DOLENZ, H. 1998: Eisenfunde aus der Stadt auf dem Magdalensberg. Klagenfurt.
- GUŠTIN, M. 1991: Posočje in der jüngeren Eisenzeit. Ljubljana.
- JAHN, M. 1921: Der Reitersporn, seine Entstehung und früheste Entwicklung. Leipzig.
- KOLNÍKOVÁ, E. 1998: Výpoved' mincí o keltskom hradisku v Trenčianskych Bohuslaviciach. In: Slovenská numizmatika XV, s. 11–44.
- MEDUNA, J. 1961: Staré hradisko II. Katalóg nálezů uložených v Muzeu města Boskovic. Brno.
- PAULÍK, J. 1970: Najstaršie hromadné nálezy železných predmetov na Slovensku. In: Zborník SNM LXIV, História 10, s. 25–83.
- PIETA, K. 1982: Die Púchov-Kultur. Nitra.
- PIETA, K. 2000a: Keltské hradisko v Trenčianskych Bohuslaviciach. In: AVANS v roku 1998, s. 141–142.
- PIETA, K. 2000b: Latènezeitlicher Burgwall und Opferplatz (?) in Trenčianske Bohuslavice. In: Gentes, Reges und Rom. Brno, s. 129–153.
- PIETA, K. 2000c: Ein Depot latènezeitlicher Eisengegenstände aus Liptovská Mara. In: Metallgewinnung und -verarbeitung in der Antike (Schwerpunkt Eisen). Nitra, s. 135–160.
- STÖCKLI, W. E. 1974: Bemerkungen zur räumlichen und zeitlichen Gruppierung der Funde im Oppidum Manching. Germania 52, s. 368–385.

DIE FUNDE AUS EINEM KELTISCHEN OPPIDUM IN TRENČIANSKE BOHUSLAVICE

IGOR BAZOVSKÝ

Das Slowakische Nationalmuseum-Archäologisches Museum in Bratislava hat eine Kollektion von Metallgegenständen aus der Gegend von Trenčianske Bohuslavice (Bez. Nové Mesto nad Váhom) gekauft. Die Gegenstände sind vorwiegend in die Spätlatènezeit datiert und stammen höchstwahrscheinlich aus der Höhenanlage Malovecké (Kote 303,8), nordöstlich der Gemeinde (Abb. 1). In den Jahren 1997 und 1998 wurde hier mit Hilfe von Detektoren ein Schatzfund von keltischen Gold- und Silbermünzen entdeckt, die E. Kolníková (1998) verarbeitet hat. Die von uns behandelten Gegenstände bilden nur einen kleineren Teil der Funde. Ein weiterer Teil wird von K. Pieta zur Publikation vorbereitet. Im Fundkomplex sind am häufigsten Fibeln vertreten (22 Stück), die mit Ausnahme von einem Bronzeexemplar vom Typ Nova Vas aus Eisen gefertigt sind. Alle Fibeln von Mittelatènekonstruktion besitzen einen ungegliederten Fuß – es überwiegen die Fibeln mit niedrigem Bügel, kurzer

Windung und Innensehne (Tab.I: 3–7; II: 1, 2, 4, 6). Mit Außenwindung sind eine große Fibel mit langer Spirale (Tab.I: 1) und eine kleinere mit kurzer Spirale (Tab.I: 2) versehen. Unter den Fibeln mit rahmenförmigem Nadelhalter erscheinen: Fibel mit Drahtbügel (Tab.II: 7), Derivat einer Nauheimerfibel (Tab.II: 8), Löffelfibeln (Tab.III: 1–5), die geschweifte Fibel (Tab.III: 6) und Bronzefibel vom Typ Nova Vas (Tab.III: 7). Als Bestandteil eines Gürtels aus organischem Material diente ursprünglich eine kreisförmige Schnalle mit kurzem Haken (Tab.III: 8). Die Anwesenheit einer Reitertruppe im Oppidum ist durch zwei Eisensporen belegt (Tab.III: 9, 10). Von Geräten findet man hier: Beile (Tab.IV: 1, 2), Flachmeißel (Tab.VI: 3–5), Tüllenmeißel (Tab.IV: 6), Bohrer (Tab.IV: 7), Messer (Tab.V: 1–3), Pflugschar (Tab.V: 4) und Schlüssel (Tab.V: 5–7). Vermutlich von einem eisernen Halsring stammt das Fragment eines gebeugten Stäbchens mit konischem Endknopf (Tab. V: 8). Die einzige Waffenart sind eiserne Pfeilspitzen (Tab.V: 9–11). In die Latènezeit könnten auch einige Beschläge gehören (Tab.VI: 3, 7, 8). Vor allem aufgrund der Fibeln kann man den Schwerpunkt der latènezeitlichen Besiedlung in der Stufe LT D1 suchen. Das Weiterleben des Oppidums während der Stufe LT D2 belegt die geschweifte Fibel. Daß das Oppidum bereits zu der Stufe LT C2 hatte angefangen zu existieren, wird vor allem durch zwei Fibeln von Mittelatlänekonstruktion angedeutet. Die Handelskontakte mit südkeltischen Gebieten werden außer den Münzen auch durch die Fibel vom Typ Nova Vas und den Sporn mit Nieten bezeugt. Neben dem Material aus der Latènezeit sind im Fundkomplex ebenso die bronzezeitlichen (Tab.VI: 1), hallstattzeitlichen (Tab.VI: 10), römerzeitlichen (Tab.VI: 2), frühmittelalterlichen (Tab.VI: 6) und neuzeitlichen (Tab.V: 12; VI: 5,11) Funde vertreten.